

22.06.2020

Asia: VN/5698/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit suojelesityksenteko-oikeutta ja suojelesityksestä kuulemista koskeviin ehdotuksiin

Esitysluonnos laajentaa yhteisöjen mahdollisuutta rakennussuojelesityksen tekemiseen siten, että kulttuuriperinnön vaalimista edistävien yhteisöjen lisäksi esityksen saisivat tehdä toimialueellaan sellaiset yhteisöt, joiden toimialaan kuuluu vaikuttaminen rakennetun ympäristön laatuun. Tämä uudistus tukee paikallisten asukasyhdistysten roolia asuinalueiden arvojen vaalimisessa ja edistää kansalaisvaikuttamisen merkitystä, ja on siten erittäin kannatettava.

Kuulemisvelvollisuuden laajentaminen suojelukohteen kiinteistön haltijaa koskevaksi on kannatettava muutos. Myös muiden olennaisten yhteisöjen kuuleminen on tarkoituksenmukaista.

Kommentit alustusmenettelyn purkamiseen ja muutoksenhakua koskeviin ehdotuksiin

Ympäristöministeriön vahvistamismenettelystä luopuminen selkeyttäisi viranomaisten rooleja, ja siten ehdotettu ratkaisu vaikuttaa perustellulta. Esitetyt muutokset edellyttävät alueellisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteisten menettelytapojen kehittämistä, minkä osalta valtakunnallista koordinaatiota tulee vahvistaa. Ympäristöministeriön mahdollisuudet keskittyä rakennussuojelun kehittämiseen ja ohjaamiseen on hyvä muutos, mikäli tähän suunnataan riittävästi voimavaroja. Ministeriön tehtävänä tulevaisuudessa korostuvat rakennusperintöä koskevan lainsäädännön yleinen kehittäminen sekä vuorovaikutus alueellisten toimijoiden kanssa rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyen.

Esitysluonnoksen mukaisesti kaikkiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen rakennussuojelupäätöksiin saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Tärkeää on, että

hallinto-oikeuksien oikeudellinen erityisasiantuntemus saadaan varmistettua. Se, että hallinto-oikeudet jatkossa käsittelevät sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia että rakennusperintölain mukaisia suojelutapauksia lisännee asiantuntemusta ja parantaa yhdenvertaisuutta.

Valitusoikeuden ulottaminen suojeluesityksen tekijään, sijaintikuntaan ja Museovirastoon on perusteltua. Valitusoikeus on tarpeen, jotta yhteisö, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen, voisi tehokkaasti toteuttaa tehtäviään ja valvoa tekemiensä suojeluesitysten käsittelyä. Sijaintikunnan valitusoikeus perustuu kunnan maankäytön suunnittelua sekä kulttuuriympäristön tilan ja kehityksen seurantaan koskeviin tehtäviin. Museoviraston osalta valitusoikeus on tarpeen, jotta se pystyisi tehokkaasti hoitamaan sille kuuluvaa rakennusperinnön säilyttämisen edistämisen- ja valvontatehtävää.

Lakiesityksen mukaisesti muutoksen hakeminen hallinto-oikeuden päätökseen edellyttäisi, että korkein hallinto-oikeus myöntäisi valitusluvan. Esityksen mukainen valitusoikeuden rajaaminen vastaavasti kuin hallinto-oikeuteen valitettaessa on tarkoituksenmukainen ratkaisu.

Kommentit ehdotettuihin poikkeamisluvan edellytyksiin ja lupamenettelyyn

Poikkeamisluvan tarkoitus olisi ehkäistä tilanteita, joissa suojelupäätöksen saanut rakennus jää pitkiksi ajoiksi käyttämättä ja hoitamatta. Lupa poiketa suojelupäätöksestä voitaisiin myöntää tilanteissa, joissa suojeltu rakennuksen osa on siten vahingoittunut, että sitä ei olisi mahdollista säilyttää rakennuksessa vaarantamatta rakennuksen käyttötarkoituksen mukaista käyttöä tai suojelun perusteena olevien arvojen säilymistä. Sen sijaan kokonaisen rakennuksen tai rakennelman poistaminen tai olennainen muuttaminen edellyttäisi edelleenkin suojelupäätöksen muuttamista. Poikkeamisluvan myöntäminen olisi mahdollista, jos luvan myöntämiselle olisi muu erittäin painava rakennusperinnön hoitoa ja käyttöä edistävä peruste. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus voisi poikkeamista koskevassa päätöksessä myös määrätä poikkeamiselle ehtoja. Huomion arvoista on, että poikkeamislupaa ei kuitenkaan saisi myöntää, jos rakennus ei sen seurauksena enää täyttäisi suojelun edellytyksiä. Poikkeamislupa olisi määräaikainen, enimmäispituudeltaan kaksi vuotta. Ennen päätöksen tekemistä olisi aina pyydettävä Museoviraston lausunto, jotta Museovirasto rakennusperinnön asiantuntijana voisi ottaa kantaa muun muassa suojelun edellytysten täyttymiseen. Lisäksi tulisi kuulla myös mm. rakennuksen sijaintikuntaa, rakennuksen ja kiinteistön omistajaa sekä haltijaa. Poikkeamista koskeva päätös olisi toimitettava tiedoksi rakennuksen sijaintikunnan rakennusvalvontaviranomaiselle. Poikkeamista koskevasta päätöksestä voitaisiin periä valtiolle maksuperustelain mukainen maksu.

Pirkanmaan liitto toteaa, että nämä em. poikkeamisluvan edellytykset ja lupamenettelyyn liittyvät käytännöt vaikuttavat perustelluilta ja tarkoituksenmukaisesti määritellyiltä.

Kommentit korvaussäätelyä koskeviin ehdotuksiin

Lakiesitysluonnoksen mukaisesti lunastustoimikunnan kokoonpanoa harkittaessa olisi erityisesti otettava huomioon toimituksen tarkoitus. Rakennussuojelusta johtuvat korvausasiat ovat verrattain harvinaisia, joten asiaa hoitavalla Maanmittauslaitoksen yksiköllä ei välttämättä olisi niistä aiempia kokemuksia. Tällaisessa tilanteessa olisi hyvä hyödyntää asiantuntijoiden erityisosaamista.

Pirkanmaan liitolla ei ole huomautettavaa korvaussäätelyyn liittyvästä muutosesityksestä.

Kommentit ehdotuksiin, jotka koskevat rikostunnusmerkistöjä sekä menettelyä rikosasioissa ja tarkastuksissa

Lakimuutoksessa säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta ja velvollisuuksista rikosasioissa. Säännöksen tarkoitus on selkeyttää Lakimuutoksessa säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta ja velvollisuuksista rikosasioissa. Säännöksen tarkoitus on selkeyttää ELY-keskuksen asemaa viranomaisena, jolla on ensisijainen vastuu lain noudattamisen valvomisesta. Esityksessä saatettaisiin rikoslain rangaistusvastuun piiriin myös suojelupäätöksestä poikkeamista koskevan luvan ehtojen rikkominen.

Lisäksi esitetään, että poikkeamisluvan ehtojen rikkomiseen liittyvään tarkastukseen voidaan alueellinen vastuumuseo kutsua asiantuntijaksi.

Pirkanmaan liitolla ei ole huomautettavaa rikos- ja tarkastusasioihin liittyvistä muutosesityksistä.

Kommentit viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevaan ehdotukseen

Esitysluonnoksessa on ehdotettu lakiin lisättäväksi säädöstä, joka koskisi viranomaisten oikeutta saada asian käsittelemiseksi välttämättömät henkilötiedot toisilta viranomaisilta salassapitosäännösten estämättä ja maksutta.

Pirkanmaan liitolla ei ole huomautettavaa tiedonsaantioikeuteen liittyvästä esityksestä.

Muita huomioita esitysluonnoksesta

Ei muita huomioita.

Scarpellini Elisabet
Pirkanmaan liitto